

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	08 Mawrth 2023
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cynghorydd Barry Mellor (Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant) / Gary Williams (Cyfarwyddwr Corfforaethol - Llywodraethu a Busnes ac Uwch Berchennog Cyfrifol y Rhaglen Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol)
Awdur yr adroddiad	Helen Vaughan-Evans (Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd)
Teitl	Adroddiad Archwilio Cymru – Parodrwydd y Sector Cyhoeddus i fod yn Ddi-garbon Net erbyn 2030

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi Adroddiad Archwilio Cymru – Parodrwydd y Sector Cyhoeddus i fod yn Ddi-garbon Net erbyn 2030 (atodiad 1) ac yn rhoi ymatebion Swyddogion i'r pum Cam Gweithredu (atodiad 2).

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. I sicrhau bod Aelodau Etholedig yn cael y wybodaeth ddiweddaraf yn dilyn archwiliad allanol yn berthnasol i Gyngor Sir Ddinbych ac yn gallu craffu ar arsylwadau a chymau gweithredu.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod Aelodau'n ystyried yr adroddiad, y pum cam gweithredu cysylltiedig, yr angen a ddynodwyd i sefydliadau fod yn feiddgar ac arloesol a'r datganiad na fydd yr Archwilydd Cyffredinol yn beirniadu sefydliadau am gymryd risgiau sydd wedi eu rheoli'n dda i ymdrin â'r her ddigynsail hon.

3.2 Bod Aelodau'n ystyried ymatebion swyddogion i'r pum can gweithredu, gan roi adborth fel bo'n briodol.

3.3 Bod Aelodau'n rhoi cyngor am y ffordd y maent yn dymuno i'r darganfyddiadau hyn gael eu dosbarthu'n ehangach.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Ym mis Tachwedd 2021, cyhoeddodd Archwilio Cymru alwad am dystiolaeth gan 48 corff cyhoeddus yng Nghymru yn cynnwys Cyngor Sir Ddinbych, yn gofyn cwestiynau am eu sefyllfa sylfaenol i gyflawni'r uchelgais gyfunol bod y sector cyhoeddus yn dod yn Ddi-garbon Net erbyn 2030. Ymatebodd mwyafrif y cyrff cyhoeddus, yn cynnwys Cyngor Sir Ddinbych yn y cyfnod rhwng mis Rhagfyr 2021 ac Ionawr 2022.

4.2. Er na cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad manwl o bob corff cyhoeddus at ddibenion yr adroddiad hwn, fe gynhaliodd adolygiad manwl o Gyngor Sir Ddinbych rhwng mis Rhagfyr 2020 a mis Mehefin 2021 ar y pwnc hwn, yn benodol ar ei allu i gyflawni ei uchelgeisiau amgylcheddol. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ym mis Hydref 2021 gan ddod i'r casgliad bod y Cyngor yn gwneud cynnydd rhagorol i ymgorffori ei uchelgeisiau amgylcheddol. Myfyriodd y pwyllgor ar yr archwiliad hwnnw ac ymateb rheolwyr i'r argymhellion yn eu cyfarfod ar 26 Ionawr 2022. Gellir gweld papurau'r cyfarfod yn cynnwys cofnodion yma.

4.3. Er nad yw Archwilio Cymru yn gwneud argymhellion penodol yn eu Hadroddiad am Barodrydd y Sector Cyhoeddus i fod yn Ddi-garbon Net erbyn 2030 oherwydd natur lefel uchel eu hadolygiad, mae'r adroddiad yn cynnig pum Cam Gweithredu i sefydliadau eu hystyried fel a ganlyn:

1. Atgyfnerthu eich arweinyddiaeth a dangos eich cydgyfrifoldeb drwy gydweithio effeithiol
2. Egluro eich cyfeiriad strategol a chyflymu eich dull gweithredu
3. Mynd i'r afael â'r cyllid sydd arnoch ei angen
4. Gwybod beth yw eich bylchau mewn sgiliau a chynyddu eich capasiti
5. Gwella ansawdd data a'r dulliau monitro i gefnogi eich proses o wneud penderfyniadau

4.4. Anogodd Archwilio Cymru Gyngor Sir Ddinbych i ystyried y negeseuon yn yr adroddiad hwn, a thrwy eu strwythurau llywodraethu mewnol, nodi'n gyhoeddus sut maent yn bwriadu ymateb i'r camau gweithredu. Yn Atodiad 2, mae'r pum Cam Gweithredu ac ymateb cychwynnol swyddogion yn cynnwys yr hyn sy'n cael ei gynnig fel ymateb.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Bydd cyflawni'r uchelgais gyfunol bod y sector cyhoeddus yn dod yn Ddi-garbon Net erbyn 2030 yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni rhan o

ddatganiad Argyfwng yr Hinsawdd ac Ecoleg y Cyngor, gan ymrwymo i fod yn Gyngor Di-garbon Net erbyn 2030 a gwella bioamrywiaeth yn Sir Ddinbych. Bydd hefyd yn cyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni rhan o'r Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol 2021-2030 a fabwysiadwyd wedyn, drwy gefnogi lleihau allyriadau carbon a chynyddu dal carbon fel y gall y Cyngor gyflawni ei nodau o fod yn Ddi-garbon Net a gostyngiad o 35% mewn allyriadau yn y gadwyn gyflenwi erbyn 2030.

5.2 Bydd cyflawni Uchelgeisiau Amgylcheddol y Cyngor yn ei gefnogi i gyfrannu at bolisi Llywodraeth Cymru, sef bod y sector cyhoeddus yn niwtral o ran carbon erbyn 2030 ac bod Cymru yn bodloni ei tharged cyfreithiol o leihau allyriadau i Sero Net erbyn 2050.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes unrhyw gostau'n codi'n uniongyrchol o'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1 Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1 Ar hyn o bryd, mae darganfyddiadau'r adroddiad wedi eu rhannu â'r Prif Archwilydd ac Uwch Berchennog Cyfrifol y Rhaglen Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol cyn mynd â'r adroddiad gerbron y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w ystyried ac i gael cyngor am ei ddsbarthu ymhellach.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Ddim yn ofynnol.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Nid oes yna unrhyw risgiau ychwanegol yn codi o'r adroddiad hwn.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1 Nid oes angen gwneud penderfyniad.